

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
*Кафедра трудового права, адміністративного права і процесу***

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
спеціальності 262 «Правоохранна діяльність»

Освітня програма «Правоохранна діяльність»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри трудового права,
адміністративного права та процесу
Протокол № 3 від жовтня 2020 року

Чернігів - 2020

Адміністративний процес. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохранна діяльність», Освітня програма «Правоохранна діяльність» / Укл.: Пузирний В.Ф., Козинець І.Г., Керноз Н.Є. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». – 2020. – 57 с.

Укладачі:

ПУЗИРНИЙ ВЯЧЕСЛАВ ФЕОДОСІЙОВИЧ, завідувач кафедри трудового права, адміністративного права та процесу, доктор юридичних наук, професор

КОЗИНЕЦЬ ІРИНА ГАВРИЛІВНА, старший викладач трудового права, адміністративного права та процесу

КЕРНОЗ НЕЛЯ ЄВГЕНІЙВНА, старший викладач кафедри цивільного, господарського права та процесу

Відповіdalnyj за випуск: ПУЗИРНИЙ ВЯЧЕСЛАВ ФЕОДОСІЙОВИЧ, завідувач кафедри трудового права, адміністративного права та процесу, доктор юридичних наук, професор

Рецензент: СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ, декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС».....	6
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Адміністративний процес».....	6
1.2. Структура навчальної дисципліни.....	18
1.3. Критерії оцінювання самостійної (індивідуальної) роботи студентів з навчальної дисципліни «Адміністративний процес».....	19
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНЫ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	23
Тема 1. Адміністративний процес, його завдання та основні засади (принципи).....	23
Тема 2. Адміністративна юрисдикція адміністративних судів та її види.....	26
Тема 3. Суб'єкти адміністративного процесу.....	28
Тема 4. Докази та доказування, судові витрати, процесуальні строки та заходи процесуального примусу в адміністративному процесі.....	31
Тема 5. Позовне провадження, його види (загальне позовне та спрощене позовне) та їх процесуальні особливості.....	33
Тема 6. Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ.....	36
Тема 7. Перегляд судових рішень в адміністративному процесі.....	39
Тема 8. Судові рішення в адміністративному судочинстві та процесуальні питання, пов'язані з їх виконанням в адміністративних справах. Відновлення втраченого судового провадження.....	41
ЛІТЕРАТУРА.....	45
ДОДАТКИ.....	54

ПЕРЕДМОВА

Навчальним планом денної форми навчання для здобувачів ВО спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», ОП «Правоохоронна діяльність» передбачено вивчення ЗВО четвертого курсу дисципліни «Адміністративний процес» обсягом 150 годин, з них 20 годин виділено на лекції, 20 годин на семінарські заняття, 110 годин на самостійну роботу. Форма завершення навчання – екзамен.

Вивчення адміністративного процесу передбачає набуття знань з основних інститутів цієї галузі права, найважливіших категорій та конструкцій процесуального законодавства, основних тенденцій його розвитку та набуття практичних навичок щодо вирішення ситуацій у застосуванні адміністративного процесуального законодавства; уміння використовувати правові засоби регламентації конкретних ситуацій, що виникають у сфері реалізації процесуальних правовідносин.

Головною умовою успішного оволодіння змістом дисципліни «Адміністративний процес» є систематична робота здобувачів ВО. Після прослуховування навчальних лекцій, що розкривають основні проблеми теорії та практики з адміністративного процесу, здобувачам ВО необхідно продовжити самостійний аналіз шляхом вивчення відповідних розділів Конституції України, Кодексу адміністративного судочинства, законів України та інших нормативних актів, що регламентують адміністративний процес. Кожному здобувачу ВО доцільно завести словник основних понять і термінів з адміністративного процесу.

За навчальним планом вивчення адміністративного процесу проводиться шляхом лекційних та семінарських занять, а також самостійної роботи (аудиторної та позааудиторної) ЗВО. Аудиторна самостійна робота з дисципліни виконується на навчальних заняттях під безпосереднім керівництвом викладача та за його завданням. Позааудиторна самостійна робота виконується здобувачами ВО за завданням викладача, але без його особистої участі.

Самостійна робота проводиться з метою:

- систематизації і закріплення здобутих теоретичних знань і практичних умінь студентів;
- поглиблення і розширення теоретичних знань;
- формування вмінь використовувати нормативну, правову, довідкову документацію і спеціальну літературу;
- розвитку пізнавальних можливостей і активності студентів: творчої ініціативи, самостійності, відповідальності й організованості;
- формування самостійності мислення, здатності до саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації;
- розвитку дослідницьких умінь.

Основними завданнями самостійної роботи здобувачів ВО є засвоєння в повному обсязі програми навчальної дисципліни «Адміністративний процес». Самостійна робота здобувачів ВО містить у собі:

- підготовку до аудиторних занять (лекційних та практичних);

- виконання відповідних завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;
- самостійну роботу над окремими темами навчальної дисципліни відповідно до навчально-тематичного плану;
- підготовку до практичних занять та виконання завдань, передбачених робочою програмою дисципліни;
- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
- підготовку до усіх видів контрольних випробувань (модульних, атестаційних, підсумкових тощо);
- участь у роботі факультативів, спецсемінарів тощо;
- участь у студентських наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, олімпіадах тощо;
- інші види діяльності, що ініціюються та здійснюються інститутом, факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування.

Самостійна навчальна й дослідна робота виконується студентами під керівництвом викладача, який здійснює аудиторну роботу в цій навчальній групі. З власної ініціативи кафедра може проводити студентські навчальні й наукові заходи (конференції, олімпіади, симпозіуми тощо).

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Адміністративний процес»

Змістовий модуль 1. Ключові детермінанти адміністративного процесу

Тема 1. Адміністративний процес, його завдання та основні засади (принципи)

Поняття адміністративного процесу та його стадії. Адміністративне судочинство: поняття, завдання, форми. Адміністративна процесуальна форма.

Джерела адміністративного процесуального права: поняття і види. Конституція України як Основний закон України та джерело адміністративного процесуального права. Загальна характеристика Кодексу адміністративного судочинства України як основного кодифікованого джерела адміністративного процесуального права, його система. Міжнародні договори як джерела адміністративного процесуального права. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколи до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та практика Європейського суду з прав людини як джерело адміністративного процесуального права України.

Поняття, значення і класифікація принципів адміністративного процесуального права.

Принципи адміністративного процесуального права, закріплені Конституцією України та Законом України «Про судоустрій і статус суддів»: здійснення правосуддя виключно судами; принцип територіальності й спеціалізації побудови системи судів як органів правосуддя; здійснення правосуддя суддею одноособово, колегією суддів; незалежність і недоторканність суддів та підкорення їх тільки законові; здійснення правосуддя професійними суддями та у визначених законом випадках; законність; рівність усіх учасників процесу перед законом і судом; змагальність сторін та свобода в наданні ними судові своїх доказів і доведенні перед судом їх переконливості; гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; державна мова судочинства; розумні строки розгляду справи судом; забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках - на касаційне оскарження судового рішення; ухвалення судами рішень іменем України і їх обов'язковість до виконання на всій території України; доступність і гарантованість судового захисту прав і свобод людини та громадянина; таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

Основні засади (принципи) адміністративного процесу. Верховенство

права. Рівність учасників адміністративного процесу перед законом і адміністративним судом. Гласність і відкритість адміністративного процесу та його повне фіксування технічними засобами. Змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у адміністративній справі. Обов'язковість рішень адміністративного суду. Забезпечення права на апеляційний перегляд адміністративної справи. Забезпечення права касаційного оскарження рішень адміністративного суду у випадках, визначених законом. Розуміння строків розгляду справи адміністративним судом. Неприпустимість зловживання процесуальними правами в адміністративному процесі. Відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення в адміністративній справі.

Тема 2. Адміністративна юрисдикція адміністративних судів та її види.

Поняття адміністративної юрисдикції як компетенції судів щодо вирішення адміністративних справ. Відмежування понять «адміністративної юрисдикції» від «підсудності» та «підвідомчості».

Предметна юрисдикція адміністративних судів. Справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів. Справи, на які не поширюється компетенція адміністративних судів. Розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог.

Інстанційна юрисдикція. Суди першої інстанції. Суди апеляційної інстанції. Верховний суд як суд касаційної інстанції.

Територіальна юрисдикція (підсудність) та її різновиди. Підсудність справ за вибором позивача. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача. Виключна підсудність. Підсудність справ, у яких однією із сторін є суд або суддя.

Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого. Недопустимість спорів про підсудність.

Змістовий модуль 2. Загальні положення адміністративного процесу

Тема 3. Суб'єкти адміністративного процесу

Суд як обов'язковий суб'єкт адміністративних процесуальних відносин. Визначення складу суду. Здійснення адміністративного судочинства суддею одноособово. Здійснення адміністративного судочинства колегією суддів. Незмінність складу суду.

Підстави для відводу (самовідводу) судді. Недопустимість повторної участі судді в розгляді адміністративної справи. Підстави для відводу

(самовідводу) судді, секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача. Порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу та його наслідки.

Учасники адміністративного процесу та їх класифікація: учасники адміністративної справи, представники, інші учасники адміністративного процесу. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність (адміністративна процесуальна правоздатність та адміністративна процесуальна дієздатність) сторін. Права та обов'язки учасників справи.

Поняття сторін як учасників справи у адміністративному процесі, їх види та характерні ознаки. Процесуальні права та обов'язки сторін. Заміна неналежної сторони. Залучення до участі у справі співвідповідача.

Поняття і види третіх осіб в адміністративному процесі та їх характерні ознаки. Адміністративна процесуальна правоздатність і адміністративна процесуальна дієздатність третіх осіб.

Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмету спору: поняття, процесуальні права й обов'язки, підстави і порядок вступу в адміністративний процес.

Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмету спору: понятті, процесуальні права й обов'язки, підстави і порядок залучення до участі або вступу у адміністративну справу. Наслідки незалучення у справу третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору.

Процесуальне правонаступництво. Поняття і підстави правонаступництва. Порядок вступу в процес правонаступника і його правовий статус.

Захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб в адміністративному процесі Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини.

Завдання прокуратури в адміністративному процесі в сучасних умовах розвитку української держави. Підстави і процесуальні форми участі прокурора в усіх стадіях адміністративного процесу. Статус прокурора як процесуальної сторони в адміністративному судочинстві.

Національне агентство з питань запобігання корупції як орган, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах викривача та його статус.

Мета участі у адміністративному процесі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб, яким за законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб або державних чи суспільних інтересів. Процесуальні права органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Поняття, види та підстави виникнення представництва в адміністративному суді.

Участь у адміністративній справі представника, в т.ч. самопредставництво. Законні представники. Призначення або заміна законного представника судом.

Інші особи та умови за яких вони можуть бути представниками в адміністративному суді (повноліття, адміністративна процесуальна дієздатність, відсутність заборони закону, належне оформлення повноважень, певна категорія справ). Особи, які не можуть бути представниками в адміністративному суді. Документи, що підтверджують повноваження представників. Повноваження представника в суді.

Інші учасники адміністративного процесу. Помічник судді як учасник адміністративного процесу, що забезпечує його підготовку та організаційне забезпечення та здійснює повноваження секретаря судового засідання за його відсутності.

Секретар судового засідання як учасник адміністративного процесу, його повноваження та умови за яких виконує обов'язки судового розпорядника.

Судовий розпорядник, як учасник адміністративного процесу, що створює умови, необхідних для розгляду справи, його повноваження та процедура оскарження їх.

Правовий статус свідків. Особи, які не можуть бути допитані як свідки. Особи, які мають право відмовитися від давання показань. Присяга свідка та її наслідки.

Правовий статус експертів. Роз'яснення прав та обов'язків експерта. Присяга експерта та її наслідки.

Правовий статус експертів з питань права.

Правовий статус спеціаліста та його повноваження щодо надання консультації та технічної допомоги під час вчинення процесуальних дій, пов'язаних із застосуванням таких технічних засобів.

Правовий статус перекладача. Роз'яснення прав та обов'язків перекладача. Присяга перекладача та її наслідки.

Тема 4. Докази та доказування, судові витрати, процесуальні строки та заходи процесуального примусу в адміністративному процесі

Основні положення про докази. Поняття судових доказів.

Основні правила доказування. Належність доказів. Допустимість доказів. Достовірність доказів. Достатність доказів. Обов'язки доказування і подання доказів. Витребування доказів. Дослідження доказів. Оцінка доказів.

Поняття і мета судового доказування. Поняття предмета доказування. Визначення предмета доказування у конкретних адміністративних справах. Підстави звільнення від доказування: обставини, які визнаються учасниками справи; загальновідомі обставини; преюдиційні обставини.

Показання свідків. Виклик свідка. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників.

Правовий статус свідків. Особи, які не підлягають допиту як свідки. Особи, які мають право відмовитися від давання показань. Заява про виклик свідка. Порядок допиту свідків у судовому засідання. Використання свідком письмових записів. Особливості допиту малолітніх і неповнолітніх свідків. Оголошення показань свідків. Допит сторін, третіх осіб та їхніх представників як свідків.

Письмові докази. Види письмових доказів за змістом та формою. Витребування письмових доказів. Порядок дослідження письмових доказів. Оголошення і дослідження змісту особистих паперів, листів, записів телефонних розмов, телеграм та інших видів кореспонденцій.

Речові докази і їх відмінність від письмових доказів. Витребування речових доказів. Зберігання речових доказів. Огляд речових доказів, що швидко псуються. Повернення речових доказів. Порядок дослідження речових доказів. Відтворення звукозапису, демонстрація відеозапису і їх дослідження.

Електронні докази: поняття, зберігання, дослідження та повернення оригіналів.

Висновки експерта та вимоги до нього. Правовий статус експерта. Порядок призначення експертизи. Ухвала суду про призначення експертизи. Обов'язкове призначення експертизи. Проведення експертизи на замовлення учасників справи. Збирання матеріалів для експертного дослідження. Порядок проведення експертизи. Наслідки ухилення від участі в експертизі. Оцінка висновку експерта судом.

Види експертиз: комісійна, комплексна, додаткова і повторна.

Роз'яснення прав та обов'язків експерта. Присяга експерта. Дослідження висновку експерта в судовому засіданні.

Висновок експерта у галузі права як допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду.

Судові доручення щодо збирання доказів та їх виконання.

Забезпечення доказів: поняття, підстави, порядок та процедурні моменти.

Поняття і значення процесуальних строків. Розумність процесуальних строків. Види процесуальних строків: встановлені законом і призначені судом. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу процесуальних строків. Закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків. Поновлення та продовження процесуальних строків. Строки звернення до адміністративного суду та наслідки їх пропущення.

Поняття і види судових витрат у адміністративному процесі, їх значення. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат.

Судовий збір: поняття, об'єкти, суб'єкти, розмір ставок, пільги щодо звільнення. Ціна позову. Повернення судового збору.

Витрати, пов'язані з розглядом справи. Витрати на професійну правничу допомогу. Витрати сторін та їхніх представників, що пов'язані з прибуttям до суду. Витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертиз. Витрати, пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів, вчиненням інших процесуальних дій, підготовкою справи до розгляду. Пільги щодо оплати судових витрат: зменшення розміру або звільнення від їх оплати, відстрочення та розстрочення. Розподіл судових витрат. Розподіл витрат у разі відмови від позову. Судові витрати, пов'язані з примиренням сторін. Рішення щодо судових витрат.

Поняття заходів процесуального примусу та підстави і порядок їх застосування. Види заходів процесуального примусу: попередження; видалення із залу судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; привід, штраф та їх підстави.

Змістовий модуль 3. Адміністративне судочинство та його особливі положення

Тема 5. Позовне провадження, його види (загальне позовне та спрощене позовне) та їх процесуальні особливості

Поняття позову та його значення. Елементи позову. Види позовів у адміністративному процесуальному праві.

Види й вимоги до заяв по суті справи у адміністративному процесі. Позовна заява, її форма і зміст. Документи, що додаються до позової заяви. Відзив на позовну заяву та вимоги до його змісту. Відповідь на відзив та вимоги до її змісту. Заперечення відповідача та вимоги до його змісту. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву та вимоги до його змісту.

Поняття й вимоги до форми та змісту заяв з процесуальних питань. Наслідки порушення законодавчих вимог до заяв з процесуальних питань.

Право на пред'явлення позову у адміністративному процесі. Передумови права на пред'явлення позову. Порядок реалізації права на звернення до адміністративного суду.

Відкриття провадження у справі: правила пред'явлення позову (позової заяви) до адміністративного суду. Підстави, порядок та наслідки залишення

позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Підстави та наслідки відмови у відкритті провадження у справі. Підстави, процедурні моменти та наслідки відкриття провадження. Об'єднання і роз'єднання позовів.

Підготовче провадження: завдання та строк підготовчого провадження; подання відзиву; подання пояснень третіх осіб щодо позову або відзиву; пред'явлення зустрічного позову (зустрічної позовної заяви). Подання відповіді на відзив та заперечення.

Підготовче засідання: мета, строк, порядок проведення та питання, які вирішуються на ньому судом. Судові рішення у підготовчому засіданні.

Порядок врегулювання спору за участю судді адміністративного суду.

Відмова позивача від позову та її наслідки. Визнання позову відповідачем та його наслідки. Примирення сторін та виконання його умов.

Загальні положення розгляду справи по суті адміністративним судом: завдання, строки, судове засідання, участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції; головуючий у судовому засіданні. Звертання до суду у судовому засіданні. Обов'язки осіб, присутніх у залі судового засідання.

Відкриття розгляду справи по суті та його процедурні моменти: відкриття судового засідання; роз'яснення перекладачеві його прав та обов'язків, присяга перекладача(за його участі); видalenня свідків із залі судового засідання; встановлення осіб, які прибули у судове засідання, оголошення складу суду і роз'яснення права відводу; роз'яснення учасникам справи їхніх прав та обов'язків; розгляд заяв та клопотань; роз'яснення прав та обов'язків експерта та присяга експерта; роз'яснення спеціалістові його прав та обов'язків. Наслідки неявки в судове засідання учасника справи; наслідки неявки в судове засідання свідка, експерта, спеціаліста; видalenня свідків із залі судового засідання.

З'ясування обставин справи та дослідження доказів: вступне слово учасників справи; порядок з'ясування обставин справи та дослідження доказів; порядок допиту свідків; використання свідком письмових записів; допит сторін, третіх осіб, їх представників як свідків; оголошення та дослідження змісту особистих паперів, листів, записів телефонних розмов, телеграм та інших видів кореспонденції; дослідження речових та електронних доказів; відтворення звукозапису, демонстрація відеозапису і їх дослідження; дослідження висновку експерта; консультації та роз'яснення спеціаліста; закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами.

Судові дебати та їх процедурні моменти. Ухвалення рішення в адміністративній справі. Проголошення рішення в адміністративній справі.

Фіксування адміністративного процесу та його процедурні моменти.

Ускладнення адміністративного процесу в стадії судового розгляду: відкладення розгляду справи, перерва в судовому засіданні; зупинення провадження у справі; закриття провадження у справі: підстави та його наслідки; залишення позову без розгляду: підстави та його наслідки.

Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження. Строк розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження. Клопотання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження. Вирішення питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження. Особливості подання заяв по суті справи у спрощеному позовному провадженні. Особливості розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження. Особливості розгляду окремих категорій справ незначної складності.

Тема 6. Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ

Розгляд окремих категорій складних справ. Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень. Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Особливості провадження у справах щодо оскарження індивідуальних актів Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та рішень Кабінету Міністрів України стосовно виведення банків з ринку. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності.

Розгляд окремих категорій термінових адміністративних справ. Особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій. Особливості провадження у справах щодо уточнення списку виборців.

Особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, інформаційних агентств, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації та інформаційних агентств, які порушують законодавство про вибори та референдум.

Особливості провадження у справах щодо оскарження дій або бездіяльності кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, інших суб'єктів ініціювання референдуму, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу.

Особливості провадження у справах, пов'язаних із виборами Президента України.

Особливості судових рішень за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи референдумом, та їх оскарження. Особливості здійснення представництва у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму Особливості здійснення представництва у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування про встановлення обмеження щодо реалізації права на свободу мирних зібрань.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про усунення перешкод та заборону втручання у здійснення права на свободу мирних зібрань.

Особливості провадження у справах щодо гарантованого забезпечення потреб оборони.

Особливості провадження у справах за зверненням податкових та митних органів.

Особливості провадження у справах за зверненням Служби безпеки України щодо включення фізичних осіб, юридичних осіб та організацій до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, виключення фізичних осіб, юридичних осіб та організацій з такого переліку та надання доступу до активів, що пов'язані з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням.

Особливості провадження у справах про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності.

Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності.

Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу примусового повернення чи примусового видворення іноземців або осіб без громадянства за межі території України.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу затримання іноземців або осіб без громадянства.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про оскарження рішень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, про продовження зупинення відповідних (відповідної) фінансових (фінансової) операцій (операції) (видаткових фінансових операцій).

Розгляд типових та зразкових справ. Особливості провадження у зразковій справі в адміністративних судах. Особливості провадження у типовій справі в адміністративних судах.

Тема 7. Перегляд судових рішень в адміністративному процесі

Суть і поняття апеляційного провадження в адміністративному процесі. Суди апеляційної інстанції. Право апеляційного оскарження. Апеляційні скарги на ухвали суду першої інстанції. Порядок та строк на подання апеляційної скарги. Форма і зміст апеляційної скарги.

Відкриття апеляційного провадження: підстави, порядок, наслідки. Відзвів на апеляційну скаргу. Залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги: підстави, порядок, наслідки. Відмова у відкритті апеляційного провадження: підстави, порядок, наслідки. Приєднання до апеляційної скарги. Доповнення, зміна або відкликання апеляційної скарги або відмова від неї. Закриття апеляційного провадження: підстави, порядок, наслідки.

Апеляційний розгляд: підготовка розгляду справи судом апеляційної інстанції; призначення справи до розгляду; межі перегляду справи судом апеляційної інстанції; порядок та строк розгляду апеляційної скарги; в т.ч. що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи; апеляційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами; відмова позивача від позову, примирення сторін під час апеляційного провадження; повноваження адміністративного суду апеляційної інстанції та підстави для них.

Судові рішення суду апеляційної інстанції. Постанова адміністративного суду апеляційної інстанції: вимоги до змісту, порядок ухвалення, порядок проголошення, законна сила та вручення.

Поняття, суть, значення і підстави касаційного провадження у адміністративному процесі. Суд касаційної інстанції. Право касаційного оскарження. Порядок та строк на подання касаційної скарги. Касаційні скарги на ухвали адміністративних судів. Форма і зміст касаційної скарги.

Відкриття касаційного провадження: підстави, порядок, наслідки. Залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги: підстави, порядок, наслідки. Відмова у відкритті касаційного провадження: підстави, порядок, наслідки. Приєднання до касаційної скарги. Доповнення, зміна або відкликання касаційної скарги або відмова від неї. Відзвів на касаційну скаргу. Закриття касаційного провадження: підстави, порядок, наслідки.

Касаційний розгляд: підготовка справи до касаційного розгляду; межі перегляду адміністративної справи судом касаційної інстанції; попередній розгляд справи; порядок та строк розгляду касаційної скарги у судовому засіданні, в т.ч. що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення касаційного розгляду справи; повноваження адміністративного суду касаційної інстанції та підстави для них.

Підстави для передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду. Порядок передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду. Відмова позивача від позову, примирення сторін під час касаційного провадження.

Підстави для залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень - без змін. Підстави для скасування судових рішень повністю або частково і ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення. Підстави для скасування судового рішення суду апеляційної інстанції повністю або частково і залишення в силі судового рішення суду першої інстанції у відповідній частині.

Підстави для скасування судових рішень з направленням справи для продовження розгляду або на новий розгляд.

Підстави для скасування рішення повністю або частково із закриттям провадження в справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині.

Судові рішення суду касаційної інстанції та порядок їх прийняття. Постанова адміністративного суду касаційної інстанції: вимоги до змісту, порядок ухвалення, порядок проголошення, та обов'язковість вказівок, що містяться у ній, законна сила та вручення.

Поняття нововиявлених обставин і підстави перегляду за нововиявленими обставинами судових рішень адміністративного суду, які вступили в законну силу. Порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Форма і зміст заяви про перегляд судових

рішень за нововиявленими обставинами. Адміністративні суди, які здійснюють перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та її наслідки. Порядок перегляду судових рішень та оформлення результатів перегляду за нововиявленими обставинами.

Поняття виключних обставин у адміністративному судочинстві. Порядок і строк подання заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами.

Форма і зміст заяви про перегляд судових рішень за виключними обставинами. Процесуальний порядок розгляду заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами. Адміністративні суди, які здійснюють перегляд судових рішень за виключними обставинами. Відкриття провадження за виключними обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за виключними обставинами та її наслідки. Порядок перегляду судових рішень та оформлення результатів перегляду за виключними обставинами.

Судове рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

Тема 8. Судові рішення в адміністративному судочинстві та процесуальні питання, пов'язані з їх виконанням в адміністративних справах. Відновлення втраченого судового провадження

Поняття, значення та види судових рішень адміністративних судів: рішення (повне, скорочене, додаткове), ухвала, постанова.

Вимоги, які пред'являються до рішення адміністративного суду: порядок ухвалення; процесуальна форма, законність, обґрунтованість, зміст, вичерпність, визначеність, зрозумілість, порядок проголошення та процедура вручення. Визначення порядку і строку виконання рішення суду, забезпечення його виконання. Законна сила судового рішення та її наслідки.

Ухвали адміністративного суду: поняття, види і набрання законної сили. Okрема ухвала.

Виправлення недоліків рішення судом, що його ухвалив: ухвалення додаткового рішення; виправлення описок та арифметичних помилок; роз'яснення судового рішення.

Судові рішення суду апеляційної інстанції. Постанова адміністративного суду апеляційної інстанції: вимоги до змісту, порядок ухвалення, порядок проголошення, законна сила та вручення.

Судові рішення суду касаційної інстанції та порядок їх прийняття. Постанова адміністративного суду касаційної інстанції: вимоги до змісту,

порядок ухвалення, порядок проголошення, та обов'язковість вказівок, що містяться у ній, законна сила та вручення.

Судовий контроль за виконанням судових рішень. Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.

Відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі та його порядок: особи, які мають право звертатися до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження та їх звільнення від судових витрат; підсудність, форма та зміст заяви; наслідки недодержання вимог до форми та змісту заяви, залишення заяви без розгляду чи відмова у відкритті провадження за заявою; розгляд заяви та ухвала суду за наслідками розгляду заяви про відновлення втраченого судового провадження.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 1.1 – Розподіл обсягу годин за темами і формами вивчення

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин для денної форми навчання								
	Всього	У тому числі							
		Лек.	Сем.		С. р.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Ключові детермінанти адміністративного процесу									
1 Адміністративний процес, його завдання та основні засади (принципи)		15		2		2		11	
2 Адміністративна юрисдикція адміністративних судів та її види		15		2		2		11	
Разом за кредитом 1		30		4		4		22	
Разом за змістовим модулем 1		30		4		4		22	
Змістовий модуль 2. Загальні положення адміністративного процесу									
3 Суб'єкти адміністративного процесу		30		2		2		26	
Разом за кредитом 2		30		2		2		26	
4 Докази та доказування, судові витрати, процесуальні строки та заходи процесуального примусу в адміністративному процесі		30		2		2		26	
Разом за кредитом 3		30		2		2		26	
Разом за змістовим модулем 2		60		4		4		52	
Змістовий модуль 3. Адміністративне судочинство та його особливі положення									
5 Позовне провадження, його види (загальне позовне та спрощене позовне) та їх процесуальні особливості		15		4		4		7	

6 Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ	15	2	2	11
Разом за кредитом 4	30	6	6	18
7 Перегляд судових рішень в адміністративному процесі	15	4	4	7
8 Судові рішення в адміністративному судочинстві та процесуальні питання, пов'язані з їх виконанням в адміністративних справах. Відновлення втраченого судового провадження	15	2	2	11
Разом за кредитом 5	30	6	6	18
Разом за змістовим модулем 3	60	12	12	36
Усього годин за дисципліну	150	20	20	110

Таблиця 1.1 – Розподіл обсягу годин за темами самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Адміністративний процес, його завдання та основні засади (принципи)	11
2.	Адміністративна юрисдикція адміністративних судів та її види	11
3.	Суб'єкти адміністративного процесу	26
4.	Докази та доказування, судові витрати, процесуальні строки та заходи процесуального примусу в адміністративному процесі	26
5.	Позовне провадження, його види (загальне позовне та спрощене позовне) та їх процесуальні особливості	7
6.	Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ	11
7.	Перегляд судових рішень в адміністративному процесі	7
8.	Судові рішення в адміністративному судочинстві та процесуальні питання, пов'язані з їх виконанням в адміністративних справах. Відновлення втраченого судового провадження	11
Разом годин		110

1.3. Критерії оцінювання самостійної (індивідуальної) роботи студентів

Важливим елементом навчального процесу при вивчені дисципліни «Адміністративний процес» є самостійна, індивідуальна робота здобувачів ВО та контроль за їх виконанням.

Самостійна та індивідуальна робота має на меті розширення та дослідження питань винесених на розгляд на лекційних заняттях, а також опрацювання питань, які не були висвітлені на лекційних та семінарських заняттях. Контроль дозволяє оцінювати та вимірювати здобуті здобувачами ВО

в процесі самостійного опрацювання знання, уміння та навички, відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Критерії оцінювання самостійної (індивідуальної) роботи здобувачів ВО. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання самостійної (індивідуальної) роботи ЗВО, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння робити обґрутовані висновки, компетентність у розкритті питань, що досліджуються, наявність навчальної, наукової або практичної значимості та новизни в індивідуальних роботах, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння знаходити необхідну інформацію, навички і прийоми виконання практичних завдань, самореалізація на семінарських заняттях, а також самостійність та своєчасність здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставить за умови відповідності виду самостійної роботи або усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Перелік завдань для самостійної роботи здобувачів ВО (обов'язкових для виконання та за вибором ЗВО), форми організації та звітності, терміни виконання та кількість балів, які можна отримати за виконання завдань, визначаються кафедрою під час розробки робочої навчальної програми дисципліни.

Виконання та оцінювання вибіркових видів самостійної роботи (презентація міні-лекції, есе, доповідь на наукову студентську конференцію, участь в студентській олімпіаді, підготовка наукових публікацій тощо) здійснюється таким чином:

- презентація міні-лекції – 0-3 бали;
- презентація аналітичного огляду наукових публікацій – 0-3 бали;
- презентація реферату – 0-3 бали;
- виконання самостійної дослідної роботи (індивідуальна робота) – 0-3 бали;
- участь в розробці, підготовці, виготовленні навчальних матеріалів (ситуаційних задач тощо), або наочних навчальних матеріалів (плакатів, слайд-шоу, мультимедійних посібників тощо) – 0-3 бали;
- доповідь на наукову студентську конференцію, участь в студентській олімпіаді, підготовка наукових публікацій – 0-6 балів.

Презентації – виступи перед аудиторією (дослідження у вигляді PowerPoint), що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, надання експертної оцінки тощо. Презентації можуть бути як індивідуальними, так і колективними.

Підготовка і презентація міні-лекції. Міні-лекції характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10-15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів.

Міні-лекція дає можливість ЗВО на основі опрацювання підручників, монографій, періодичних публікацій і законодавства продемонструвати вміння постановки проблеми, шляхом розкриття та оцінки поточної ситуації, виявлення суперечливих моментів, протиріч, визначення причин, наслідків та аргументації власної позиції здійснити аналіз фінансової проблеми, явища, процесу чи дискусійного питання, а також сформувати пропозиції доповідача щодо вирішення проблеми та висновки, які ґрунтуються як на власних аргументах, так і на думку фахівців.

Критеріями оцінки міні-лекції є стисливість, змістовність її структурних частин, логічність та вміння ЗВО чітко формулювати свою позицію і робити висновки щодо проведеного дослідження.

Аналітичний огляд наукових публікацій. Мета підбору та огляду наукових публікацій – дати аналітичний огляд літературних джерел (монографій, підручників, навчальних посібників, фахової літератури, законодавства тощо) за обраною тематикою. Готуючи огляд літературних джерел, ЗВО: обирає питання і погоджує його з викладачем; систематизує різні погляди і підходи до вивчення досліджуваного питання (правові категорії, поняття і терміни, принципи, ознаки, класифікації тощо). Літературні джерела добираються самостійно. Аналітичний огляд готується на той семінар, на якому розглядається відповідна тема.

Критеріями оцінки є кількість опрацьованих літературних джерел і якість систематизації матеріалу.

Доповідь - це усний виклад самостійно опрацьованої теми за навчальними посібниками, фаховою літературою та нормативними актами.

Метою наукової доповіді є формування у ЗВО вміння пов'язувати теорію з практикою, користуватися літературою, статистичними даними, популярно викладати складні питання, триматися перед аудиторією. Здобувачі ВО можуть виступити із запитаннями, коментарями до доповіді та оцінити її.

Підготовка і презентація реферату. Реферат – поширений тип письмової самостійної роботи з дисципліни, який демонструє поглиблена опрацювання відповідної теми. У процесі підготовки реферату ЗВО накопичує знання, вміння та навички роботи з різними інформаційними джерелами, готовиться до майбутніх курсових і дипломних робіт. Реферат є одним з основних типів індивідуальних завдань, який підводить їх до роботи підвищеної складності, з елементами науковості, що виконується під час навчання.

Презентація реферату проходить в аудиторії на семінарському занятті, де розглядається дана тема, або може бути проведена індивідуально.

Критеріями оцінки змісту реферату є повнота висвітлення питання. Зрозумілість, наявність власної думки.

Індивідуальна дослідна робота – це письмова самостійна робота з дисципліни, яка демонструє поглиблене опрацювання відповідної теми.

Метою написання індивідуальної дослідної роботи є розширення кругозору здобувачів ВО та поглиблення їх знань з предмета; розвиток основних практичних умінь наукової роботи (дослідницькі вміння, вміння знаходити спеціальну літературу і працювати з нею, складати список використаних джерел і оформляти опрацьований матеріал); формування наукових умінь; оволодіння стилем наукового мовлення та етикою наукового диспуту.

На відміну від реферату, який адресується будь-якому слухачеві індивідуальна дослідна робота адресується підготовленому слухачу. Тобто людині, яка вже має уяву, про що йде мова. Власне, така «адресність» дозволяє автору зосередити увагу на розкритті нового змісту, а не нагромаджувати різними правовими деталями викладення матеріалу в письмовому форматі.

Оцінювання виконання письмової роботи (реферат, індивідуальна дослідна робота, доповідь) здійснюється на основі наступних критеріїв:

- 3 балів – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки аргументовані і обґрунтовані, письмова робота містить вступ, основну частину, висновки і список літератури, оформлення реферату відповідає вимогам;

- 2 бали – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки недостатньо аргументовані і обґрунтовані, письмова робота містить вступ, основну частину, висновки, проте список літератури є недостатнім, оформлення відповідає вимогам;

- 1 бали – матеріал викладений недостатньо повно, письмова робота не містить вступу, висновки не достатньо аргументовані, обґрунтовані та/або не стосуються усіх поставлених завдань, список літератури є недостатнім, оформлення не відповідає вимогам;

- 0 бали – викладений матеріал неповним, письмова робота не містить вступу, основна частина не є структурованою, висновки поверхневі або відсутні, список літератури є недостатнім, оформлення не відповідає вимогам.

Всі види самостійної роботи ЗВО проходять перевірку на plagiat. У разі виявлення ідентичних робіт, усі вони не зараховуються, у т.ч. ті, які були вже захищені. Підставою є несамостійний характер виконання самостійної роботи.

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Адміністративний процес, його завдання та основні засади (принципи)

1. Поняття, завдання та мета адміністративного процесу.
2. Ознаки адміністративного процесу.
3. Система адміністративних судів та їх повноваження.
4. Адміністративний процес і адміністративна процедура: правова природа та особливості співвідношення.
5. Запровадження адміністративної юстиції в Україні: історія та сучасність.

Теми міні-лекцій та презентацій

1. Предмет юрисдикційної діяльності адміністративних судів
2. Зарубіжний досвід діяльності адміністративних судів
3. Суд як обов'язковий суб'єкт процесуальних правовідносин: склад, роль в адміністративному судочинстві.
4. Проблемність забезпечення учасникам судового процесу права на правову допомогу.
5. Принцип верховенства права і право на справедливий суд у світлі Європейської конвенції з прав людини і практики Європейського суду з прав людини.
6. Застосування принципів. Приклади з практики ЄСПЛ щодо України.
7. Доступ до суду в світлі вимог ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
8. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом.
9. Своєчасність рішення чи дії (розумний строк прийняття рішення чи вчинення дій, співвідношення розумного строку і необхідності дотримання процедурних прав).
10. Обов'язок держави «не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню» права на звернення до ЄСПЛ (ст. 34 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

Рекомендована література

Базова

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv>
2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1906-15>

4. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закону України від 02.06.2016 р. № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#n166>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
6. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
7. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2136-19>
8. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03. 2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 2453-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/conv>
10. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
11. Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччини, Україна): Наук. – практ. Посібник / Манн Томас, Мельник Роман, Бевзенко Володимир, Комзюк Анатолій; пер. та адапт. з нім. Мельника Романа; за заг. ред. Бевзенка Володимира. К. : Алерта, 2013. 308 с.
12. Адміністративне процесуальне право України : навч.-метод. посіб. / I. O. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – К. : Фенікс, 2016. 400 с.
13. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
14. Адміністративне судочинство : Підручни; Мін-во освіти і науки України. Держ. вищий навч. заклад «Запорізький нац. ун-т»; За заг. ред. Т.О.Коломоєць. - Київ: Істина, 2011 р. 300 с.
15. Бурбика М. М. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми : Сумський державний університет, 2019. 108 с.

Допоміжна

1. Адміністративна юстиція: Європейський досвід і пропозиції для України / Авт.-упоряд. І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. К.: Факт, 2003. 536 с.
2. Апаров А. М. Формування та розвиток адміністративно-процесуального права: монографія. Запоріжжя: КПУ, 2014. 344 с.
3. Банчук О. А., Куйбіда Р. О. Вимоги статті 6 Конвенції про захист прав та основних свобод до процедури здійснення судочинства. К.: ІКЦ «Леста». 2005. 116 с.
4. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційні провадження. *Юридичний вісник*. 2014. № 2. С. 41-45.
5. Бучик А. Впровадження принципу процесуальної регламентації в адміністративному судочинстві. *Право України*. 2018. № 2. С. 39-53.

6. Весельська Т. Адміністративні процедури та їх індивідуально-регламентуючий характер. *Право України*. 2009. № 7. С. 141- 146.
7. Гончарук С.Т., Джигир Д.Г. Реалізація права на захист у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 4 (26). С. 100-104.
8. Гордєєв В. Реалізація принципу рівності в адміністративно-процесуальних відносинах. *Право України*. 2010. №11. С. 240-248.
9. Гордєєв В. Фактичний склад в адміністративному судочинстві України: формальний вираз. *Право України*. 2016. № 2. С. 68-74.
10. Губерська Н.Л. Адміністративний процес: сучасні підходи до визначення. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-9-2014-jubilee/item/392-administratyvnyy-protses-suchasni-pidkhody-dovyznachennyahuberska-n-1>
11. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України: Навч. пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
12. Джрафова М.В. Принципи адміністративного процесуального права у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Юридичні науки. 2019. Вип. 1. С. 54-57.
13. Іваненко Я. Про види адміністративних неюрисдикційних проваджень. *Право України*. 2010. № 11. С. 128-135.
14. Коломоєць Т., Лютіков П. Оціночні поняття адміністративного судочинства України: наукові підходи до їх тлумачення у правовій доктрині. *Право України*. 2018. № 2. С. 54-70.
15. Колпаков В., Гордєєв В. Принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі в системі принципів адміністративного судочинства. *Право України*. 2014. № 3. С. 47–55.
16. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : Навч. пос. К.: Прецедент, 2007. 531 с.
17. Кравчук В. Адміністративна юстиція в контексті конституційної реформи. *Право України*. 2016. № 2. С. 45-49.
18. Кравчук В. Проблеми визначення складу суду касаційної інстанції. *Право України*. 2018. № 2. С. 136-147.
19. Кубко Є. Проблеми запровадження міжнародно-правових стандартів адміністративної діяльності та адміністративного судочинства. *Право України*. 2013. № 12. С.156-174.
20. Лук'янець Д. Смислові колізії у новій редакції Кодексу адміністративного судочинства України. *Право України*. 2018. № 2. С. 71-83.
21. Лук'янець Д. Сучасні погляди на проблеми адміністративного судочинства. *Право України*. 2018. № 2. С. 253-256.
22. Мойсеєнко Г.В. Оціночні поняття в адміністративному судочинстві України: дис.. канд..юр.наук. 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 222 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page//dis/07/Moiseienko_diss.pdf
23. Музя О.В. До питання про місце правових актів управління в адміністративному процесі України. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2013. № 5. - С. 96-100.

24. Писаренко Н. Верховенство права, конвенційні гарантії справедливого суду та принципи адміністративного судочинства. *Право України*. 2019. № 4. С. 55–76.
25. Писаренко Н. Про складові незалежної адміністративної юстиції. *Право України*. 2016. № 2. С. 31-37.
26. Принципи цивільного, господарського та адміністративного судочинства: монографія / І. І. Брус та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Коз'якова І. М. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2018. 257 с.
27. Хлібороб Н. Запровадження електронного адміністративного судочинства в Україні: інновації та перспективи. *Право України*. 2018. № 2. С. 102-117.
28. Шоптенко С.С. Зміст і стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 5. Том 2. С. 74-77.

Тема 2. Адміністративна юрисдикція адміністративних судів та її види

1. Поняття та ознаки адміністративної юстиції.
2. Відмежування понять «адміністративної юрисдикції» від «підсудності» та «підвідомчості».
3. Спори, на які не поширюється компетенція адміністративних судів.
4. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.
5. Недопустимість спорів про підсудність.

Теми міні-лекцій та презентацій

1. Захист прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин як основна функція системи адміністративної юрисдикції.
2. Предмет адміністративної юрисдикції: основні критерії для ідентифікації адміністративної справи
3. Юрисдикція адміністративного суду: поняття та загальні критерії встановлення.
4. Спеціальні критерії встановлення юрисдикції адміністративних судів.
5. Адміністративна і цивільна (господарська) юрисдикції: труднощі розмежування. Проблема адміністративного договору
6. Розмежування юрисдикцій між адміністративними та загальними судами.
7. Розмежування юрисдикції адміністративного суду та Конституційного Суду.
8. Адміністративна та кримінальна юрисдикція: проблеми розмежування.
9. Особливості розмежування судових юрисдикцій щодо справ про оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів публічної влади.
10. Наслідки порушення правил про юрисдикцію і підсудність

Рекомендована література

Базова

11. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
12. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 2453-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/conv>
13. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
14. Інструкція з організації примусового виконання рішень: Наказ Міністерства юстиції України 02.04.2012 р. № 512/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 29.09.2016 р. № 2832/5) / Зареєстровано: у Міністерстві юстиції України від 30.09.2016 р. № 1302/29432. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12#n18>
15. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
16. Адміністративне процесуальне право України : навч.-метод. посіб. / I. O. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». К. : Фенікс, 2016. 400 с.
17. Кузьменко О. В. Адміністративно-процесуальне право України: Підручник. К.: Атіка, 2008. 416 с.
18. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. – Х. : Право, 2016. – 312 с.
19. Бурбика М. М. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми : Сумський державний університет, 2019. 108 с.

Допоміжна

1. Бевзенко В. Адміністративна юрисдикція: поняття, сутність, проблеми відмежування. *Вісник ВАСУ*. 2013. №3. С.39-53.
2. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми: Монографія. К.: Прецедент, 2010. 475 с.
3. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційні провадження. *Юридичний вісник*. 2014. № 2. С. 41-45.
4. Бринцев О. В. Розмежування компетенції адміністративних і господарських судів: проблеми та перспективи. Х.: Право, 2007. 64с.
5. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України: Навч. пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
6. Зеленіна С.М. Особливості провадження за зверненнями громадян в органах внутрішніх справ України. URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo02/part_3/18.pdf
7. Коверзnev B. Засади розмежування юрисдикції загальних і адміністративних судів України при вирішенні окремих категорій справ. *Вісник ВАСУ*. 2013. № 3. С.62-67.

8. Коверзnev В.O. Розмежування юрисдикції адміністративних і господарських судів України: проблеми теорії та практики / В.O. Коверзnev. *Форум права*. 2013. № 2. С. 223– 229
9. Кравчук В. Адміністративна юстиція в контексті конституційної реформи. *Право України*. 2016. № 2. С. 45-49.
10. Кравчук В. Проблеми визначення складу суду касаційної інстанції. *Право України*. 2018. № 2. С. 136-147.
11. Пасенюк О. Колізії між адміністративною та господарською юрисдикцією: шляхи їх подолання. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 2. С. 3– 23.
12. Писаренко Н. Розмежування судових юрисдикцій крізь призму розуміння принципів судочинства (на прикладі податкових спорів). *Право України*. 2020. № 4. С. 127–141.
13. Середа О. Адміністративне і господарське судочинство: значення і доцільність спеціалізованих судів у порівняльно-історичному аспекті. *Право України*. 2009. № 6. С. 80-84.
14. Смокович М.І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій: моногр. К.: Юрінком Інтер, 2012. 304 с.
15. Смокович М.І. Проблеми розмежування адміністративної та конституційної юрисдикції. *Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб. наук. статей* / М.І. Смокович, М.І. Щуркан, В.Г. Перепелюк та ін. К.: Юрінком Інтер, 2012. С.117 – 131.

Тема 3. Суб’єкти адміністративного процесу

1. Суб’єкти адміністративного процесу: поняття, класифікація, характерні ознаки.
2. Учасники адміністративного процесу та їх класифікація. Адміністративна процесуальна правосуб’ектність.
3. Процесуальне правонаступництво.
4. Заміна належної сторони.
5. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб
6. Підстави для відводу (самовідводу) судді.
7. Підстави для відводу(самовідводу) секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.
8. Судові виклики і повідомлення, їх зміст та порядок вручення.
9. Фіксування адміністративного процесу.

Теми міні-лекцій та презентацій

1. Поняття та види учасників адміністративного судочинства: проблеми теорії.
2. Теоретико-правова характеристика процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві.

3. Особливості процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві: порівняльно-правова характеристика.

4. Заміна неналежної сторони в адміністративному судочинстві : підстави, порядок та процесуальні наслідки.

5. Суб'єкт владних повноважень як сторона в адміністративній справі.

6. Особливості адміністративного процесуального статусу третіх осіб в адміністративному процесі України.

7. Адміністративно-процесуальний статус суб'єктів, не наділених владними повноваженнями.

8. Обсяг та межі повноважень прокурора в адміністративному судочинстві: деякі теоретичні і практичні аспекти

9. Процесуальний статус експерт з питань права в адміністративному судочинстві.

10. Правові аспекти здійснення судових викликів і повідомлень в адміністративному процесі.

11. Фіксування судового процесу: місце та особливості застосування в адміністративному судочинстві України

12. Принцип гласності та відкритості в адміністративному судочинстві України.

Рекомендована література

Базова

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 2453-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/conv>
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5076-17>
4. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06. 2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3460-17>
5. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. №1697-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
6. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
7. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
8. Кузьменко О. В. Адміністративно-процесуальне право України: Підручник. К.: Атіка, 2008. 416 с.
9. Адміністративне процесуальне право України : навч.-метод. посіб. / І. О. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». К. : Фенікс, 2016. 400 с.
10. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.

11. Адміністративне судочинство : Підручник; Мін-во освіти і науки України. Держ. вищий навч. заклад «Запорізький нац. ун-т»; За заг. ред. Т.О.Коломоєць. Київ: Істина, 2011 р. 300 с.
12. Бурбика М. М. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми : Сумський державний університет, 2019. 108 с.
13. Адміністративне судочинство в питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. Н. Ю. Задираки, Є. С. Герасименка. Київ : ВД Дакор, 2019. 224 с.

Допоміжна

1. Артеменко М. Представництво прокуратурою інтересів держави в суді: проблемні питання модифікації «класичної» моделі процесуального представництва та виклики часу. *Вісник ВАСУ*. 2013. №3. С.81-92.
2. Бевзенко В. Публічне правонаступництво: сутність, процедура та особливості. *Право України*. 2014. №3. С.75-90.
3. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми: монографія. К.: Прецедент, 2010. 475с.
4. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України: Навч. пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
5. Калмикова Я. Компетенція експерта та спеціаліста під час доказування в адміністративному судочинстві. *Вісник ВАСУ*. 2012. №.1. С.50-57.
6. Константий О. В. Проблеми захисту в адміністративному судочинстві суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів : монографія. Київ: Істина, 2015. 544 с.
7. Кравчук В. Особливості реалізації прокурором представницьких повноважень в адміністративному судочинстві. *Вісник прокуратури*. 2013. №5. С.35-39.
8. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу: Монографія. К.: Атіка, 2005. 352 с.
9. Лукацька Л.Г. Основні завдання адвоката та їх співвідношення з завданнями адміністративного процесу. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2015/6_2_2015/part_3/22.pdf
10. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права: навч. посіб. / за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна.К.: Старий світ, 2006. 576 с.
11. Пчелін В. Треті особи як суб'єкти адміністративних процесуальних правовідносин. URL: http://vjhr.sk/archive/2016_3/24.pdf
12. Савчук Р.М. Перекладач як учасник адміністративного судочинства: процесуальний статус, компетентність, неупередженість: дис. ... канд. юр. наук. Одеса, 2018. 204 с.
13. Ситников О.Ф. Особливості правового положення позивача в адміністративному судочинстві. *Форум права*. 2012. № 4. С. 819–823.
14. Сідей Я.Я., Селіванов О.А. Залучення громадянином третіх осіб при розгляді адміністративних спорів. *Публічне право*. 2015. №1. С.71-78.

15. Хлібороб Н. Запровадження електронного адміністративного судочинства в Україні: інновації та перспективи. *Право України*. 2018. № 2. С. 102-117.
16. Щавінський В. Р. Держава як позивач у адміністративному процесі: сутність та відповідність природу адміністративної юстиції. *Публічне право*. 2015. №1. (17). С.57-72.
17. Щавінський В.Р. Держава як відповідач в адміністративному процесі. *Публічне право*. 2015. №3 (19). С.137-143.

Тема 4. Докази та доказування, судові витрати, процесуальні строки та заходи процесуального примусу в адміністративному процесі

1. Доказування як різновидність судового пізнання обставин адміністративної справи.
2. Розподіл обов'язку по доказуванню.
3. Підстави для звільнення від доказування.
4. Забезпечення доказів.
5. Судові доручення щодо збирання доказів.
6. Оцінка доказів: поняття, види, проблемність реалізації.
7. Витрати на професійну правничу допомогу.
8. Витрати сторін та їхніх представників, що пов'язані із приуттям до суду.
9. Витрати пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенню експертизи.
10. Витрати пов'язані з витребуванням доказів, проведеннюм огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів.
11. Витрати пов'язані із вчиненням інших процесуальних дій або підготовкою до розгляду справи.
12. Попередження і видалення із залу судового засідання.
13. Тимчасове вилучення доказів для дослідження адміністративним судом.
14. Привід.
15. Штраф як нововведений захід процесуального примусу: підстави, розмір, оскарження.

Теми міні-лекцій та презентацій

1. Історія розвитку процесуальної теорії доказів.
2. Розподіл тягаря (обов'язку) доказування в адміністративному процесі.
3. Презумпція вини суб'єкта владних повноважень .
4. Особливості засобів доказування в адміністративних справах
5. Оцінка доказів: поняття, види, проблемність реалізації.
6. Обставини, що не потребують доказування в адміністративному судочинстві.
7. Правила звільнення від доказування в адміністративному судочинстві України та європейських країнах: порівняльний аналіз.
8. Закріплення оцінки доказів у судовому рішенні.

9. Використання електронних доказів у адміністративному судочинстві.
10. Загальні підстави застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві.
11. Правова природа заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві.
12. Підстави застосування заходів процесуального примусу.

Рекомендована література

Базова

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затв наказом Міністерство юстиції України від 08.10.98 № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>
3. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 року № 4038_XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
4. Закон України «Про судий збір» від 08.07.2011 року №3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17/print1453739041378936#Text>
5. Границі розміри компенсації витрат, пов'язаних з розглядом цивільних, адміністративних та господарських справ: затв. пост. КМУ від 27.04.2006 р. №590 (в ред. пост. КМУ від 28.02.2018 р. № 155). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2006-p#n19>
6. Адміністративне процесуальне право України : навч.-метод. посіб. / I. O. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». К. : Фенікс, 2016. 400 с.
7. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
8. Адміністративне судочинство України : Підручник / Вищий Адміністративний Суд України; За заг. ред. О.М.Пасенюка. Київ : Юрінком Інтер, 2009. 672с.
9. Адміністративне судочинство : Підручник; Мін-во освіти і науки України. Держ. вищий навч. заклад «Запорізький нац. ун-т»; За заг. ред. Т.О.Коломоєць. Київ: Істина, 2011 р. 300 с.

Допоміжна

1. Гордєєв В. Юридичні факти в адміністративному судочинстві: пізнання та доказування. *Вісник ВАСУ*. 2012. №2. С.70-76.
2. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України: Навч. пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
3. Джрафова М.В. Загальна характеристика заходів процесуального примусу, які застосовуються в адміністративному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 143-147.
4. Желтоброюх І. Заходи процесуального примусу, що застосовуються до сторін у справі за законодавством про адміністративне судочинство: шляхи

- оптимізації матеріально-правових підстав. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №3. С.146-152.
5. Калмикова Я. С. Визначення доказів і доказування в адміністративному судочинстві. *Проблеми законності*. 2011. Вип. 116. С. 94-101.
  6. Калмикова Я. С. Речові докази як засоби доказування в адміністративному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 119-125.
  7. Картузова І. О. Поняття, види та наслідки пропущення строків звернення до адміністративного суду. *Юридичний вісник*. 2013. № 1. С. 115-120.
  8. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Доказування в податкових спорах в адміністративному судочинстві України. *Адміністративне право і процес*. 2013. №2. С.204-212.
  9. Косик В.В. Види доказів в провадженні у справах про адміністративні правопорушення. *Форум права*. 2012. № 3. С. 308-312.
  10. Костицький М. В. Судово-психологічна експертиза в адміністративному процесі: монографія / М. В. Костицький, М. І. Луцький; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. Івано-Франківськ: Видавнича справа, 2017. 308 с.
  11. Кузьменко В. А. Особливості застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві зарубіжних країн. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 4. С. 57-62.
  12. Кузьменко В. А. Сутність примусу в адміністративному процесі. *Університетські наукові записки*. 2011. № 4. С. 280-286.
  13. Кузьменко О., Панченко О. Особливості застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві головуючим у судовому засіданні. *Право України*. 2008. № 10. С. 31-37.
  14. Новий КАСУ і нові стандарти доказування. URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/noviy-kasu-inovistandarti-dokazuvannya/
  15. Смокович М. Теоретико-практичні проблеми застосування строку звернення до адміністративного суду. *Вісник Вищ. адмін. суду України*. 2011. № 2. С. 32-44.
  16. Ткачук О.М. Путівник по строках та термінах Кодексу адміністративного судочинства України. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2018. 68 с.
  17. Шкарупа В.К. Доказування та докази в адміністративно-примусовій діяльності органів внутрішніх справ (міліції): монографія. К.: УАВС, 1995. 163 с.

**Тема 5. Позовне провадження, його види (загальне позовне та спрощене позовне) та їх процесуальні особливості
4 години**

1. Загальні вимоги до форми та змісту відзвізу на позовну заяву; відповіді на відзвіз; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзвізу.
2. Загальна характеристика заяв з процесуальних питань (письмова заява, клопотання, заперечення)

3. Порядок розгляду заяви про забезпечення позову.
4. Виконання ухвали суду про забезпечення позову.
5. Заміна виду забезпечення позову.
6. Скасування заходів забезпечення позову.
7. Відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову.
8. Врегулювання спору за участю судді
9. Примирення сторін під час підготовчого провадження. перерви у судовому розгляді та їх форми.
10. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження.
11. Об'єднання і роз'єднання адміністративних справ.
12. Фіксування судового розгляду справи технічними засобами.

Теми міні-лекцій та презентацій

1. Проблемність визначення права на позов.
2. Право на задоволення позову та його наслідки.
3. Проблемні питання забезпечення позову в окремих категоріях спорів
4. Відмова у відкритті провадження у справі (підстави та наслідки).
5. Мета і процесуальне оформлення підготовки адміністративних справ до судового розгляду Втілення принципів адміністративного судочинства на стадії судового розгляду справи.
6. Процесуальні особливості дослідження письмових, речових, електронних доказів.
7. Медіація в адміністративних справах.
8. Особливості розгляду малозначчих справ у порядку КАС.
9. Електронне судочинство в адміністративному процесі: реалії та перспективи.
10. Своєчасність рішення чи дії (розумний строк прийняття рішення чи вчинення дії, співвідношення розумного строку і необхідності отримання процедурних прав).
11. Урахування правових позицій судів вищого рівня і практики Європейського суду з прав людини при вирішенні адміністративної справи.

Рекомендована література

Базова

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
2. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
3. Кузьменко О. В. Адміністративно-процесуальне право України: Підручник. К.: Атіка, 2008. 416 с.
4. Адміністративне процесуальне право України : навч.-метод. посіб. / І. О. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». К. : Фенікс, 2016. 400 с.

5. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
6. Бурбика М. М. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми : Сумський державний університет, 2019. 108 с.

Допоміжна

1. Адміністративне судочинство. Процесуальні документи. Практичний коментар та зразки / Уп. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., 2018. 152 с.
2. Гончарук С.Т., Джигир Д.Г. Реалізація права на захист у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 4 (26). С. 100-104.
3. Гордєєв В. Фактичний склад в адміністративному судочинстві України: формальний вираз. *Право України*. 2016. № 2. С. 68-74.
4. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України: Навч. пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
5. Завальнюк І.В. Застосування спрошеного провадження при вирішенні публічно-правових спорів. *Юридична Газета*. 2018. № 22. С. 21-22.
6. Калмикова Я. С. Доказова діяльність на стадіях розгляду справи в порядку адміністративного судочинства. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2014. №. 27. С. 139-150.
7. Капля О. Обов'язковість судових рішень як принцип адміністративного судочинства України. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/4/12.pdf>
8. Картузова О.І. Підготовче провадження в адміністративному судовому процесі. URL: <http://apdp.in.ua/v35/60.pdf>
9. Качур І. А. Порядок розгляду адміністративних справ: у контексті стадійності адміністративного судочинства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №. 3. С. 152-156.
10. Косик В.В. Види доказів в провадженні у справах про адміністративні правопорушення. *Форум права*. 2012. № 3. С. 308-312.
11. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України: Підручник/ за ред. О.В.Кузьменко. К.: Атіка, 2008. 416 с.
12. Малихіна В.В. Особливості адміністративно-процесуальної юрисдикції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. №1. С.204-212.
13. Мемель Ф.-Й. Медіація в адміністративному судочинстві України. URL: http://www.voas.gov.ua/upload/337_mediac2.pdf
14. Новий КАСУ і нові стандарти доказування. URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/noviy-kasu-inovistandarti-dokazuvannya/
15. Палій Є.А. Правова природа спрощених позовних проваджень в адміністративному судочинстві України. *Юридичний бюллетень*. 2018. № 6. С. 116-120.
16. Поворознюк М. І. Адміністративний позов в системі засобів захисту прав громадянина у сфері публічно-правових відносин. *Часопис Київського університету права*. Київ, 2017. № 3. С. 137–145.

17. Поворознюк М. І. Ознаки позовного провадження як процесуальної сфери реалізації права на захист в адміністративному суді. *Часопис Київського університету права*. Київ, 2014. № 2. С. 161–164.
18. Хлібороб Н. Запровадження електронного адміністративного судочинства в Україні: інновації та перспективи. *Право України*. 2018. № 2. С. 102-117.
19. Ченкова Н.Я. Перспективи вирішення публічно-правових спорів за допомогою медіації. *Право України*. 2014. № 11. С. 259-268.
20. Школик А.М., Сало Л.Б. Вирішення адміністративних спорів за допомогою процедур, альтернативних адміністративному судочинству. Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб. наук. статей / М.І. Смокович, М.І. Цуркан, В.Г. Перепелюк та ін. К.: Юрінком Інтер, 2012. С. 366 – 382.
21. Юсько І. М. Функції медіації в спорах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб’єктів владних повноважень. URL: <https://www.internauka.com/uploads/public/15916396231679.pdf>
22. Яковенко Є. О. Судовий розгляд адміністративних справ. *Вісник Академії митної служби України. Сер.: Право*. 2011. № 1. С. 109-115.

Тема 6. Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ

1. Особливості провадження у справах щодо оскарження індивідуальних актів Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та рішень Кабінету Міністрів України стосовно виведення банків з ринку
2. Особливості апеляційного та касаційного оскарження судових рішень в окремих категоріях адміністративних справ
3. Особливості провадження у справах, пов’язаних із виборами Президента України.
4. Особливості судових рішень за наслідками розгляду справ, пов’язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму, та їх оскарження.
5. Особливості здійснення представництва у справах, пов’язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.
6. Особливості провадження у справах про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності.
7. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами суб’єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання
8. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про усунення обмежень у реалізації права на мирні зібрання.
9. Особливості провадження у справах за зверненням податкових та митних органів

Теми міні-лекцій та презентацій

1. Проблемні питання щодо оскарження нормативно-правових актів.
2. Загальні засади провадження у справах про адміністративні правопорушення.
3. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.
4. Особливості провадження у справах про корупційні адміністративні правопорушення.
5. Адміністративні провадження щодо розгляду звернень громадян.
6. Проблеми нормативно-правового регулювання проваджень за скаргами громадян в органах національної поліції України.
7. Поняття та особливості дозвільного провадження.
8. Дисциплінарні процедури.
9. Сутність та порядок вирішення службових спорів.
10. Правова природа реєстраційного провадження.

Рекомендована література

Базова

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
2. Про введення мораторію на примусову реалізацію майна: Закон України від 29.11.01 р. № 2864-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2864-14#Text>
3. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
4. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
5. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України: Навч.пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.

Допоміжна

1. Бачеріков О. В. Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних із виборчим процесом. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2011. 21 с.
2. Белкін М.Л. Спростування судових преюдицій як засіб захисту прав платників податків в адміністративному судочинстві. *Адміністративне право і процес*. 2012. №1. С.88-95.
3. Гетьман Є. А., Гетьман К. О. Порядок судового оскарження підзаконних нормативно-правових актів органів виконавчої влади. *Теорія і практика правознавства*. 2018. №. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2018_1_19.
4. Клименко О. Роль судових органів у конституційному розвитку інституту примусового відчуження об'єктів права власності, зумовленого суспільною необхідністю. *Вісник ВАСУ*. 2011. № 3. С. 107-115.
5. Колпаков В.К., Горжеев В.В. Доказування в податкових спорах в адміністративному судочинстві України. *Адміністративне право і процес*. 2013. №2. С.204-212.

6. Короєд С.О. Лошицький М.В. Судовий контроль за діяльністю приватних виконавців. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 6. Том 2. С.27-32.
7. Кузьмишин В. Причини виникнення та шляхи розв'язання проблемних питань, пов'язаних із соціальними спорами. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 1. С.26 – 30.
8. Миколаєць В. А. Зразкові та типові справи в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*, 2018. №36. Том 1. С.117-119.
9. Миколаєць В. А. Зразкові та типові справи в адміністративному судочинстві у контексті європейської інтеграції України: напрями запозичення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Випуск 4(29). Том 2. С.129-135.
10. Пащенко К.С. Термінові справи в адміністративному судочинстві України у контексті процесуальних зловживань. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. №5. С.190-193.
11. Процесуальні особливості судового розгляду адміністративних спорів щодо порушень виборчого законодавства / В. В. Кривенко [та ін.]; заг. ред. В. В. Кривенко; Інститут прикладних гуманітарних досліджень. Х., 2006. 352 с.
12. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації) : монографія / В. Б. Русанова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х.: Право, 2016. 148 с.
13. Самсін І.Л. Механізм вирішення податково-правового спору. *Вплив адміністративного судочинства на розвиток публічного права в Україні: зб. наук. статей* / за заг. ред. І.Х. Темкіжева. К.: Юрінком Інтер, 2012. С.166 – 172.
14. Смокович М., Котвицький В. Теоретико-практичні аспекти застосування судами законодавства під час розгляду та вирішення адміністративних справ щодо захисту дітей війни. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 2. С.117 – 133.
15. Смокович М.І. Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспект: монографія К.: Юрінком Інтер, 2014. 576с.
16. Усенко Є.А. Судовий порядок вирішення податкових спорів як засіб зменшення податкового тиску. *Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб. наук. статей* / М.І. Смокович, М.І. Щуркан, В.Г. Перепелюк та ін. К.: Юрінком Інтер, 2012. С.266 – 282.
17. Фазикош О.В. Особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення та його принципи. URL: http://www.visnykjuris.uzhnu.uz.ua/file/No.35/part_3/11.pdf
18. Цвіркун Ю. Оскарження рішень, дій або бездіяльності Центральної виборчої комісії щодо встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму за новою редакцією Кодексу адміністративного судочинства України. *Право України*. 2018. № 2. С. 148- 163.
19. Шкарнега О. С. Провадження у справах щодо реалізації права на мирні зібрання. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2016. 21 с.

20. Шоптенко С.С. Проблеми нормативно-правового регулювання проваджень за скаргами громадян в органах національної поліції України. URL: http://pap.in.ua/6_2017/88.pdf
21. Янюк Н. Особливості процесуального представництва в адміністративних судах по виборчих спорах. *Вісник Львівського університету. Серія юридична.* 2014. Випуск 60. С. 212–220.

Тема 7. Перегляд судових рішень в адміністративному процесі

1. Межі перегляду судом апеляційної інстанції адміністративних справ.
2. Суть і значення касаційного оскарження судових рішень суду першої та апеляційної інстанції
3. Поняття і загальна характеристика апеляційного провадження та відмежування від суміжного касаційного провадження.
4. Право апеляційного оскарження рішень і ухвал суду та процесуальний порядок його реалізації та відмежування від суміжного касаційного провадження.
5. Апеляційна скарга та касаційна скарга: спільні та відмінні реквізити.
6. Апеляційний розгляд та касаційний розгляд: принципові відмінності.
7. Поняття провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами або виключними обставинами.
8. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.
9. Підстави для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами.
10. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами: загальна характеристика.

Теми міні-лекцій та презентацій

1. Проблемність об'єктів апеляційного оскарження
2. Відмінність об'єктів апеляційного оскарження від об'єктів касаційного оскарження
3. Порівняльний аналіз повноважень суду касаційної інстанції та суду апеляційної інстанції.
4. Специфічні повноваження касаційного суду.
5. Суть та завдання провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.
6. Суть та завдання провадження у зв'язку з виключними обставинами.
7. Особливості судового розгляду справи у зв'язку з виключними обставинами.
8. Поновлення порушених права громадян у зв'язку з визнанням неконституційним (конституційним) закону.
9. Практика перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами в порядку адміністративного судочинства
10. Практика перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами в порядку адміністративного судочинства

Рекомендована література

Базова

6. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1906-15>
9. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. № 2453-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>
10. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
11. Адміністративне процесуальне право України : навч.-метод. посіб. / І. О. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». К. : Фенікс, 2016. 400 с.
12. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х.: Право, 2016. 312 с.
13. Адміністративне судочинство України : Підручник / Вищий Адміністративний Суд України; За заг. ред. О.М.Пасенюка. Київ : Юрінком Інтер, 2009. 672с.
14. Адміністративне судочинство : Підручник; Мін-во освіти і науки України. Держ. вищий навч. заклад «Запорізький нац. ун-т»; За заг. ред. Т.О.Коломоєць. Київ: Істина, 2011 р. 300 с.
15. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України:Навч.пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.

Допоміжна

1. Боднар С. В. Перегляд адміністративних судових рішень за винятковими обставинами. *Часопис Київського університету права*. 2014. №3. С. 88-91.
2. Бояринцева М.А. Реалізація право на касаційне оскарження в адміністративному процесі України. *Правова позиція*. 2018. №2 (21). С.28-33.
3. Гімон М. Особливості вияву права на справедливий судовий розгляд адміністративної справи та його складників в апеляційному провадженні. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №12. С.155-159.
4. Глуханчук О.В. Новели апеляційного провадження за новою редакцією кодексу адміністративного судочинства України. *Юридична Україна*. 2018. №7. С. 11-17.
5. Дорохіна Ю.А. Касаційне оскарження в адміністративному судочинстві: новели та перспективи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. №6. Том 3. С.85-88.
6. Єзеров А. Конституційна скарга і виключні обставини для перегляду справ. *Судебно-юридическая газета*. 2019. 25 жовтня. URL: <http://bit.ly/36bax2L>

7. Кайдашев Р., Лошихін О., Акімов О. О. Теоретико-методологічні аспекти перегляду судових рішень в апеляційному провадженні в адміністративному процесі України. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2016. 124 с.
8. Кирилюк І.В. Право на апеляційне оскарження судового рішення в адміністративному судочинстві як елемент права на судовий захист. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2016. №24. С. 91-94.
9. Колішний В. Чи є сенс у визнанні неконституційним закону, якщо неможливо поновити порушені ним права громадян? URL: https://zib.com.ua/ua/139240-chi_e_sens_u_rishenni_ks_yakscho_nemozhlivo_ponoviti_porush.html
10. Кравченко К. В. Актуальні питання адаптації інституту апеляційного провадження в межах адміністративного судового процесу до вимог сьогодення. *Вісник Одеського національного університету. Правознавство*. 2019. Т. 24. №. 1 (34). С. 137-144.
11. Ліпський Д. Касаційне оскарження в адміністративному судочинстві України: аналіз сучасних наукових досліджень. *Право України*. 2014. № 3. С.64-74.
12. Морозов Є.О. Поновлення строку на оскарження судового рішення в адміністративному спорі. URL: <https://alibi.dp.ua/1009-ponovlenya-stroku-na-oskarzhennya-sudovogo-rishennya-v-administrativnomu-spori>
13. Оскарження судових рішень і ухвал в системі адміністративного судочинства України: зразки документів, судова практика, актуальне законодавство: станом на 23 верес. 2016 р. / упоряд. Н. О. Армаш [та ін.]. К.: Центр учб. літ., 2016. 272 с.
14. Постанова Верховного Суду від 30 січня 2020 року по справі №127/2-а-4944/11 (нововиявлені обставини). URL:<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87268754>
15. Ухвала Верховного Суду Про передачу справи на розгляд Великої Палати Верховного Суду від 20 лютого 2020 року, справа №808/1628/18 (виключні обставини). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87758201>

Тема 8. Судові рішення в адміністративному судочинстві та процесуальні питання, пов’язані з їх виконанням в адміністративних справах. Відновлення втраченого судового провадження

1. Суть судового рішення як акта правосуддя.
2. Додаткове рішення як додаткова гарантія його законності.
3. Виправлення недоліків рішення судом, що його ухвалив.
4. Судові рішення суду апеляційної інстанції.
5. Постанова адміністративного суду апеляційної інстанції: вимоги до змісту, порядок ухвалення, порядок проголошення, законна сила та вручення.
6. Судові рішення суду касаційної інстанції та порядок їх прийняття.

7. Постанова адміністративного суду касаційної інстанції: вимоги до змісту, порядок ухвалення, порядок проголошення, та обов'язковість вказівок, що містяться у ній, законна сила та вручення.

8. Виконавчий лист, видача дубліката виконавчого листа, поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

9. Примирення сторін у виконавчому провадженні, відмова стягувача від примусового виконання, відстрочка і розстрочка виконання, встановлення чи зміна способу і порядку виконання судового рішення.

10. Поняття судового контролю за виконанням судових рішень.

11. Суб'єкти та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних та приватних виконавців.

12. Відновлення втраченого судового провадження

Теми міні-лекцій та презентацій

1. Юридична природа судового рішення в адміністративному судочинстві
2. Мотивованість судового рішення
3. Роз'яснення судового рішення як гарантія його зрозуміlostі.
4. Проблемність визначення законної сили судового рішення.
5. Проблемність визначення наслідків законної сили судового рішення та розкриття їх змісту.
6. Додаткове рішення як додаткова гарантія його законності.
7. Роз'яснення судового рішення як гарантія його зрозуміlostі.
8. Порядок розгляду скарги на рішення, дій або бездіяльності державного та приватного виконавця: порівняльний аналіз за ЦПК, ГПК, КАС України.
9. Судовий контроль за виконанням судових рішень: юридична природа правових відносин
10. Актуальні питання визнання та виконання рішень іноземних судів

Рекомендована література

Базова

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
2. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>
3. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3262-15>
4. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>

5. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06. 2016 р. № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19/conv>
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
7. Адміністративне судочинство України : Підручник / Вищий Адміністративний Суд України; За заг. ред. О.М.Пасенюка. Київ : Юрінком Інтер, 2009. 672с.
8. Адміністративне судочинство : Підручник; Мін-во освіти і науки України. Держ. вищий навч. заклад «Запорізький нац. ун-т»; За заг. ред. Т.О.Коломоєць. Київ: Істина, 2011 р. 300 с.

Допоміжна

1. Берназюк Я. Поняття та критерії мотивованості судового рішення як однієї з гарантій дотримання судами принципу верховенства права. URL: https://sud.ua/ru/news/blog/133015-ponyattya-ta-kriteriyi-motivovanosti-sudovogo-rishennya-yak-odniyeyi-z-garantiy-dotrimannya-sudami-printsipu-verkhovenstva-prava?fbclid=IwAR1Yt8WX2AHwH1kc_iN8pf8s0eCPPYezBJ-1DYVN1EMNFkLKh5E-9h9TcuyM
2. Богуцька Л.П. Як захистити свої права у випадку невиконання судового рішення суб'єктом владних повноважень. URL: <https://ukrainepravo.com/news/companies/legal-advice-non-enforcement-of-the-judgment-%20by-the-subject-of-power/>
3. Бояринцева М. Поняття та види судових рішень адміністративних судів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 129-134.
4. Дейнега Н. Порядок відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі. URL: http://misechko.com.ua/read/publication/poryadok_vidnovlennya_vtrachenogo_sudo_vogo
5. Захарова О. Відновлення втраченого провадження: порівняльний огляд українського процесуального законодавства. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. Т. 22. №. 6. С. 116-121.
6. Зеленов А. С. Виконання судового рішення як завершальна стадія розгляду адміністративної справи. *Економічна теорія та право*. 2016. № 3 (26). С. 248–258.
7. Зеленов А. С. Обов'язковість судових рішень як принцип адміністративного судочинства. *Вісник Академії правових наук України*. 2017. № 3 (90). С. 167–174.
8. Капля О. Обов'язковість судових рішень як принцип адміністративного судочинства України. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/4/12.pdf>
9. Козачук Д. А. Особливості інституту відновлення втраченого провадження в адміністративному судочинстві. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2014 р. № 4 (46). С. 37-41.
10. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України: Навч.пос. К.: Прецедент, 2007. 531 с.

11. Кошкош О.О. Умови та процесуальна форма встановлення або зміни способу і порядку виконання судового рішення у адміністративному судочинстві. URL: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25310/1/VPSP2017-3-4_83-88.pdf
12. Кравчук В. М. Способи та форми здійснення судом контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2011. № 2 (27). С. 80–83.
13. Кропивна К. О. Судовий контроль як засіб забезпечення ефективного виконання судових рішень. *Вісник НТУУ КПІ. Політологія. Соціологія. Право*. 2016. Випуск №3/4 (31-32). С. 177-182.
14. Кузьмишин В. Узагальнення судової практики про застосування процесуальних норм по встановленню судового контролю за виконанням рішень суду. URL: https://7aac.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Zastasuvannya_proc_norm.pdf
15. Маринюк Р. Щодо процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень в адміністративних справах. URL: <http://pfucv.gov.ua/news.php?id=2298>
16. Педан А. Зміст адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С.143- 148.
17. Писаренко Г. М. Звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle /11300/8230/>
18. Розум І. О. Судове рішення у справах адміністративної юрисдикції: спектральний аналіз дискусійних теоретичних аспектів сутності та правової природи. *Юридичний вісник*. 2017. № 3 (44). С.54-60.
19. Фокіна А.О. Удосконалення форм судового контролю в адміністративному судочинстві України. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 262-266.

ЛІТЕРАТУРА

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv>
2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1906-15>
4. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закону України від 02.06.2016 р. № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#n166>
5. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06. 2016 р. № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19/conv>
6. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
7. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19/stru>
8. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>
9. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/889-19>
10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
11. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
12. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2136-19>
13. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03. 2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
14. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3262-15>
15. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 2453-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/conv>
16. Про введення мораторію на примусову реалізацію майна: Закон України від 29.11.01 р. № 2864-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2864-14#Text>
17. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. № 2453-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>
18. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5076-17>

19. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n738>
20. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06. 2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3460-17>
21. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. №1697-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
22. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р.№ 2297-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
23. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02.2006 р. № 3475-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15>
24. Інструкція з організації примусового виконання рішень: Наказ Міністерства юстиції України 02.04.2012 р. № 512/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 29.09.2016 р. № 2832/5) / Зареєстровано: у Міністерстві юстиції України від 30.09.2016 р. № 1302/29432. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12#n18>
25. Порядок розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Міністерстві юстиції України, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління: Наказ Міністерства юстиції України від 15.02. 2017 р. № 388/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.10.2018 р. № 3371/5). Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17.02.2017 р. № 229/30097. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0229-17>
26. Порядок реалізації арештованого майна. Затверджено: Наказ Міністерства юстиції України від 29.09.2016 р. № 2831/5. Зареєстровано: Мін'юст України від 30.09.2016 р. № 1301/29431. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1301-16>
27. Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження: Наказ Міністерства юстиції України 05.08.2016 р. № 2432/5. Зареєстровано:Міністерство юстиції України 12.08. 2016 р. № 1126/29256. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16#n16>
28. Інструкція з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, затв. Наказом Державної судової адміністрації України від 20.08. 2019 р. № 814. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/media/814_1_Annex_court_codes_1.pdf.
29. Інструкція з діловодства Верховного Суду, затв. Наказом керівника апарату Верховного Суду від 28.12. 2018 р. № 207-ОД.
30. URL:
https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/pro_aparat_1/instrukcia_z_dilovodstva.

Базова література:

1. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
2. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник /за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.

3. Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччини, Україна): Наук. – практ. посібник / Манн Томас, Мельник Роман, Бевзенко Володимир, Комзюк Анатолій; пер. та адапт. з нім. Мельника Романа; за заг. ред. Бевзенка Володимира. К.: Алерта, 2013. 308 с.
1. Кузьменко О. В. Адміністративно-процесуальне право України: Підручник. К.: Атіка, 2008. 416 с.
4. Адміністративне процесуальне право України: навч.-метод. посіб. / І. О. Картузова [та ін.]; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». К.: Фенікс, 2016. 400 с.
5. Адміністративне судочинство: навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х.: Право, 2016. 312 с.
6. Адміністративне судочинство України: Підручник / Вищий Адміністративний Суд України; за заг. ред. О.М.Пасенюка. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 672с.
7. Адміністративне судочинство: Підручник / Мін-во освіти і науки України. Держ. вищий навч. заклад «Запорізький нац. ун-т»; за заг. ред. Т.О.Коломоєць. Київ: Істина, 2011 р. 300 с.
8. Адміністративне судочинство в питаннях та відповідях: навчальний посібник / за заг. ред. Н. Ю. Задираки, Є. С. Герасименка. Київ: ВД Дакор, 2019. 224 с.
9. Адміністративне судочинство. Процесуальні документи. Практичний коментар та зразки / Уп. Чижмар К.І., Журавльов Д.В., 2018. 152 с.
10. Бурбика М. М. Адміністративний процес України (у схемах): навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми: Сумський державний університет, 2019. 108 с.

Допоміжна література:

1. Адміністративне процесуальне (судове) право України: підручник / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Юридична література, 2007. 312 с.
2. Апаров А. М. Формування та розвиток адміністративно-процесуального права: монографія. Запоріжжя: КПУ, 2014. 344 с.
3. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права: навч. посіб. / за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна.К.: Старий світ, 2006. 576 с.
4. Адміністративний процес: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, професора І. П. Голосніченка. К.: ГАН, 2003.256 с.
5. Адміністративна юстиція: Європейський досвід і пропозиції для України / Авт.-упоряд. І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. К.: Факт, 2003. 536 с.
6. Авер'янов В. Становлення нової доктрини українського адміністративного права . Юридичний вісник України. 2007. № 28. 14-20 лип. С. 1-5.
7. Базов В. Окремі питання юрисдикції спорів щодо оскарження рішень органів адвокатури. Право України. 2016. № 2. С. 50-55.
8. Болокан І.В. Напрями підвищення ефективності реалізації адміністративно-правових норм. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4_2017/part_1/24.pdf

9. Бондар С.В. Перегляд адміністративних судових рішень за винятковими обставинами. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 3. С. 88- 91.
10. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційні провадження. *Юридичний вісник*. 2014. № 2. С. 41-45.
11. Бурлака О.С. Атестаційні провадження: автореф.дис....канд.юрид.наук. 12.00.07; Київський національний ун-т внутрішніх справ. К., 2007. 20 с.
12. Бучик А. Впровадження принципу процесуальної регламентації в адміністративному судочинстві. *Право України*. 2018. № 2. С. 39-53.
13. Голосов С.С. Окремі питання правового статусу прокурора в адміністративному процесі України. *Митна справа*. 2015. № 4. С. 71-76.
14. Гончарук С.Т., Джигир Д.Г. Реалізація права на захист у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 4 (26). С. 100-104.
15. Гордєєв В. Реалізація принципу рівності в адміністративно-процесуальних відносинах. *Право України*. 2010. №11. С. 240-248.
16. Гордєєв В. Фактичний склад в адміністративному судочинстві України: формальний вираз. *Право України*. 2016. № 2. С. 68-74.
17. Губерська Н.Л. Адміністративний процес: сучасні підходи до визначення. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-9-2014-jubilee/item/392-administratyvnyy-protses-suchasni-pidkhody-dovyznachennyahuberska-n-1>
18. Гусаров С. Особливості адміністративної юрисдикції та реалізації відповідних повноважень органами державного управління і посадовими особами України. *Право України*. 2009. № 2. С. 80-87.
19. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України: Навч.пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
20. Джаярова М.В. Загальна характеристика заходів процесуального примусу, які застосовуються в адміністративному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 143-147.
21. Джаярова М.В. Принципи адміністративного процесуального права у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Юридичні науки*. 2019. Вип. 1. С. 54-57.
22. Джаярова М.В. Сучасний погляд на предмет адміністративного процесуального права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 90-94.
23. Жидецька В.В. Про стадії нормотворчої діяльності міністерства. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 4. С. 101-107.
24. Завальнюк І. М. Спрощене провадження в адміністративному судочинстві: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2017. 274 с.
25. Зеленіна С.М. Особливості провадження за зверненнями громадян в органах внутрішніх справ України. URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo02/part_3/18.pdf
26. Іваненко Я. Про види адміністративних неюрисдикційних проваджень. *Право України*. 2010. № 11. С. 128-135.

27. Капля О. Обов'язковість судових рішень як принцип адміністративного судочинства України. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/4/12.pdf>
28. Картузова О.І. Підготовче провадження в адміністративному судовому процесі. URL: <http://apdp.in.ua/v35/60.pdf>
29. Качура О.А. Стадії адміністративно-реєстраційного провадження: поняття, ознаки та класифікація. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 26. С. 266-277.
30. Ковбасюк В. Характеристика об'єкта правовідносин у сфері адміністративного судочинства. URL: <http://pgpjournal.kiev.ua/archive/2018/3/17.pdf>
31. Коломоєць Т., Лютіков П. Оціночні поняття адміністративного судочинства України: наукові підходи до їх тлумачення у правовій доктрині. *Право України*. 2018. № 2. С. 54-70.
32. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен. Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
33. Колпаков В.К., Гордеєв В.В. Адміністративно-деліктний процес. Навчальний посібник. Х.: «Харків юридичний», 2012. 228 с.
34. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : Навч.пос. К.: Прецедент, 2007. 531 с.
35. Константий О. Окремі питання оскарження правових актів у порядку адміністративного судочинства. *Право України*. 2008. № 11. С. 27-33.
36. Константий О. В. Проблеми захисту в адміністративному судочинстві суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів: монографія. Київ: Істина, 2015. 544 с.
37. Колпаков В. Правова природа відносин адміністративного судочинства. *Право України*. 2016. № 2. С. 25-30.
38. Корчинський О. І. Правові засади організації адміністративного судочинства в Україні. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2018. 185 с.
39. Косик В.В. Види доказів в провадженні у справах про адміністративні правопорушення. *Форум права*. 2012. № 3. С. 308-312.
40. Косінов С. Функції і принципи державного контролю. *Право України*. 2015. № 6. С. 179-184.
41. Котович І. Адміністративно-процесуальне право України як самостійна галузь права. URL: <http://jusintergentes.com.ua/archives/2012/3/21.pdf>
42. Корнуга С.М. Суб'єкти дисциплінарного провадження щодо державного службовця: критерії ви значення та необхідність законодавчого закріплення. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3876/Kornuta%20Subekti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
43. Костицький М. В., Луцький М. І. Судово-психологічна експертиза в адміністративному процесі: монографія; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. Івано-Франківськ: Видавнича справа, 2017. 308 с.
44. Кошкош О.О. Умови та процесуальна форма встановлення або зміни способу і порядку виконання судового рішення у адміністративному

судочинстві. URL: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25310/1/VPSP2017-3-4_83-88.pdf

45. Корчинський О. І. Правові засади організації адміністративного судочинства в Україні. Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Національний університет «Львівська політехніка». Львів. 2018. 185 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/dissertation/2019/12191/dysertaciyna robota na zdobutya naukovogo stupenya kandydata nauk korchynskogo olega ivanovycha.pdf>
46. Кравчук В. Адміністративна юстиція в контексті конституційної реформи. *Право України*. 2016. № 2. С. 45-49.
47. Кравчук В. Проблеми визначення складу суду касаційної інстанції. *Право України*. 2018. № 2. С. 136-147.
48. Кубко Є. Проблеми запровадження міжнародно-правових стандартів адміністративної діяльності та адміністративного судочинства. *Право України*. 2013. № 12. С.156-174.
49. Кузнєцов Д.В. Скорочене провадження в адміністративному судочинстві. Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2017. 216 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/dissertations/17/1.pdf>
50. Кузьменко О.В., Природа реєстраційного провадження. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3076/1/13_Кузьменко_О.В.pdf
51. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу: Монографія. К.: Атіка, 2005. 352 с.
52. Кузьменко О. В. Курс адміністративного процесу: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 350 с.
53. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України: Підручник/ За ред. О.В.Кузьменко. К.: Атіка, 2008. 416 с.
54. Кучер Ю.А. Малозначність справ адміністративної юрисдикції. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 2018. Випуск 2. С.146-155.
55. Ліпкан В. А. Сутність та порядок вирішення службових спорів : монографія / В. А. Ліпкан, О. Г. Мовчун; Глобальна орг. союзн. лідерства, Акад. безпеки відкритого суспільства, Акад. наук вищ. освіти України, Стратком. К. : Вид. Ліпкан О.С., 2017. 312 с. (Ordo ordinans).
56. Ліпський Д. Касаційне оскарження в адміністративному судочинстві України: аналіз сучасних наукових досліджень. *Право України*. 2014. № 3. С.64-74.
57. Лукацька Л.Г. Основні завдання адвоката та їх співвідношення з завданнями адміністративного процесу. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2015/6_2_2015/part_3/22.pdf
58. Лук'янець Д. Смислові колізії у новій редакції Кодексу адміністративного судочинства України. *Право України*. 2018. № 2. С. 71-83.
59. Лук'янець Д. Сучасні погляди на проблеми адміністративного судочинства. *Право України*. 2018. № 2. С. 253-256.
60. Магрело М.В. Okремі питання дотримання Україною міжнародно-правових зобов'язань за Європейською конвенцією про захист прав людини і

основоположних свобод на рівні адміністративного процесуального законодавства. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. №13. С.132-136.

61. Мойсеєнко Г.В. Оціночні поняття в адміністративному судочинстві України: дис...канд. юр. наук: 12.00.07; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 222 с.
62. Музя О. В. Адміністративна юстиція в Україні: стан та перспективи розвитку: монографія; Ін-т законодавства Верховної Ради України; за заг. ред. Нижник Н. Р. Київ: Четверта хвиля, 2011. 136 с.
63. Музя О. В. Адміністративно-процесуальні правовідносини в Україні: монографія; Ін-т законодавства Верховної Ради України. Київ: Четверта хвиля, 2015. 320 с.
64. Музя О.В. До питання про місце правових актів управління в адміністративному процесі України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 5. С. 96-100.
65. Муратова Д.Б., Найчук Г.О. Актуальні питання адміністративного судочинства в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 4. С. 100-102.
66. Новий КАСУ і нові стандарти доказування. URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/noviy-kasu-inovistandarti-dokazuvannya/
67. Оскарження судових рішень і ухвал в системі адміністративного судочинства України: зразки документів, судова практика, актуальне законодавство: станом на 23 верес. 2016 р. / упоряд. Н. О. Армаш [та ін.]. К.: Центр учб. літ., 2016. 272 с.
68. Павлик П.М. Процесуальна документація: навч. посіб. / П.М.Павлик, Ж.В.Удовенко, Т.М.Кілічава. К.: Центр учебової літератури, 2009. 464 с.
69. Педан А. Зміст адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С.143- 148.
70. Писаренко Н. Про складові незалежної адміністративної юстиції. *Право України*. 2016. № 2. С. 31-37.
71. Писаренко Н. Верховенство права, конвенційні гарантії справедливого суду та принципи адміністративного судочинства. *Право України*. 2019. № 4. С. 55–76.
72. Писаренко Н. Розмежування судових юрисдикцій крізь призму розуміння принципів судочинства (на прикладі податкових спорів). *Право України*. 2020. № 4. С. 127–141.
73. Погребняк М. Особливості юридичної конструкції та суті правовідносин представництва в адміністративному судочинстві: компаративістський аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 2. С. 108-114.
74. Принципи цивільного, господарського та адміністративного судочинства: монографія / І. І. Брус та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Коз'якова І. М. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2018. 257 с.

75. Пчелін В. Треті особи як суб'єкти адміністративних процесуальних правовідносин. URL: http://vjhr.sk/archive/2016_3/24.pdf
76. Радіоненко О. Основні напрями розвитку законодавства про державну реєстрацію нормативно-правових актів. *Право України*. 2008. № 4. С. 131-138.
77. Рожков О.В. Підстави застосування заходів процесуального примусу. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2015. Вип. 20. С. 164-167.
78. Руденко М. Обсяг та межі повноважень прокурора в адміністративному судочинстві: деякі теоретичні і практичні аспекти. *Право України*. 2008. № 10. С.139-144.
79. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації): монографія; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х.: Право, 2016. 148 с.
80. Савчук Р.М. Перекладач як учасник адміністративного судочинства: процесуальний статус, компетентність, неупередженість: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.07; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2018. 204 с.
81. Самбор М. Особливості провадження та притягнення до адміністративної відповідальності у справах про адміністративні правопорушення (ст. 176, 178 КУпАП). *Право України*. 2008. № 5. С. 122-128.
82. Середа О. Адміністративне і господарське судочинство: значення і доцільність спеціалізованих судів у порівняльно-історичному аспекті. *Право України*. 2009. № 6. С. 80-84.
83. Сідей Я., Селіванов О. Залучення громадянином третіх осіб при розгляді адміністративних спорів. *Публічне право*. 2015. № 1. С. 71-78.
84. Смокович М.І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій: моногр. К.: Юрінком Інтер, 2012. 304 с.
85. Смородинський В. Проблема впровадження люстраційних процедур очищення державної влади: європейський і вітчизняний досвід. *Право України*. 2015. № 5. С. 111-120.
86. Ситніков О.Ф. Особливості правового положення позивача в адміністративному судочинстві. *Форум права*. 2012. № 4. С. 819–823.
87. Тімашов В.О. Поняття адміністративного процесу, його ознаки, принципи, структура, класифікація. URL: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf
88. Ткачук О.М. Путівник по строках та термінах Кодексу адміністративного судочинства України. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2018. 68 с.
89. Фазикош О.В. Особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення та його принципи. URL: http://www.visnykjuris.uzhnu.uz.ua/file/No.35/part_3/11.pdf
90. Фелик В. Особливості компетенції ОВС щодо забезпечення прав і свобод громадян у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. *Право України*. 2008. № 12. С. 59-65.
91. Ченкова Н.Я. Перспективи вирішення публічно-правових спорів за допомогою медіації. *Право України*. 2014. № 11. С. 259-268.

92. Хатнюк Ю.А., Кіцул Ю.С. Поняття та особливості дозвільного провадження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2018. Вип. 48. Том 2. С. 20-23.
93. Хворостянкіна А. В. Європейські стандарти адміністративного процесу. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6738
94. Хлібороб Н. Запровадження електронного адміністративного судочинства в Україні: інновації та перспективи. *Право України.* 2018. № 2. С. 102-117.
95. Цвіркун Ю. Оскарження рішень, дій або бездіяльності Центральної виборчої комісії щодо встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму за новою редакцією Кодексу адміністративного судочинства України. *Право України.* 2018. № 2. С. 148- 163.
96. Чорна В.Г., Красносельська Л.С. Особливості провадження за зверненнями громадян. URL : http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2016/6_2016/part_2/27.pdf
97. Шоптенко С.С. Проблеми нормативно-правового регулювання проваджень за скаргами громадян в органах Національної поліції України. URL: http://pap.in.ua/6_2017/88.pdf
98. Шоптенко С.С. Зміст і стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* 2017. Вип. 5. Том 2. С. 74-77.

ДОДАТКИ

Додаток А – Інформаційні ресурси

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу:
<http://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Верховного Суду. Режим доступу:
<http://www.supreme.court.gov.ua>
3. Офіційний сайт Вищої ради правосуддя. Режим доступу:
<http://www.vru.gov.ua>
4. Офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Режим доступу: <http://www.vkksu.gov.ua>
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. Режим доступу:<http://www.reyestr.court.gov.ua>
6. European Court of Human Rights. Режим доступу: <https://www.echr.coe>
7. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс: (Адміністративний процес). URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=4269>
8. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки. URL: <http://nplu.org/>
10. Офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Максимовича Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. URL: <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3>

Додаток Б – Індивідуально-дослідні завдання

1. Предмет юрисдикційної діяльності адміністративних судів
2. Зарубіжний досвід діяльності адміністративних судів
3. Суд як обов'язковий суб'єкт процесуальних правовідносин: склад, роль в адміністративному судочинстві.
4. Проблемність забезпечення учасникам судового процесу права на правову допомогу.
5. Принцип верховенства права і право на справедливий суд у світлі Європейської конвенції з прав людини і практики Європейського суду з прав людини.
6. Застосування принципів. Приклади з практики ЄСПЛ щодо України.
7. Доступ до суду в світлі вимог ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
8. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом.
9. Своєчасність рішення чи дії (розумний строк прийняття рішення чи вчинення дії, співвідношення розумного строку і необхідності отримання процедурних прав).
10. Обов'язок держави «не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню» права на звернення до ЄСПЛ (ст. 34 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).
11. Захист прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин як основна функція системи адміністративної юрисдикції.
12. Предмет адміністративної юрисдикції: основні критерії для ідентифікації адміністративної справи
13. Адміністративна і цивільна (господарська) юрисдикції: труднощі розмежування. Проблема адміністративного договору
14. Розмежування юрисдикцій між адміністративними та загальними судами.
15. Розмежування юрисдикції адміністративного суду та Конституційного Суду.
16. Адміністративна та кримінальна юрисдикція: проблеми розмежування.
17. Особливості розмежування судових юрисдикцій щодо справ про оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів публічної влади.
18. Поняття та види учасників адміністративного судочинства: проблеми теорії.
19. Теоретико-правова характеристика процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві.
20. Особливості процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві: порівняльно-правова характеристика.
21. Заміна неналежної сторони в адміністративному судочинстві : підстави, порядок та процесуальні наслідки.
22. Суб'єкт владних повноважень як сторона в адміністративній справі.
23. Особливості адміністративного процесуального статусу третіх осіб в адміністративному процесі України.

24. Адміністративно-процесуальний статус суб'єктів, не наділених владними повноваженнями.
25. Обсяг та межі повноважень прокурора в адміністративному судочинстві: деякі теоретичні і практичні аспекти
26. Процесуальний статус експерт з питань права в адміністративному судочинстві.
27. Правові аспекти здійснення судових викликів і повідомлень в адміністративному процесі.
28. Фіксування судового процесу: місце та особливості застосування в адміністративному судочинстві України
29. Принцип гласності та відкритості в адміністративному судочинстві України.
30. Історія розвитку процесуальної теорії доказів.
31. Розподіл тягаря (обов'язку) доказування в адміністративному процесі.
32. Особливості засобів доказування в адміністративних справах
33. Оцінка доказів: поняття, види, проблемність реалізації.
34. Обставини, що не потребують доказування в адміністративному судочинстві.
35. Правила звільнення від доказування в адміністративному судочинстві України та європейських країнах: порівняльний аналіз.
36. Закріплення оцінки доказів у судовому рішенні.
37. Використання електронних доказів у адміністративному судочинстві.
38. Загальні підстави застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві.
39. Правова природа заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві.
40. Підстави застосування заходів процесуального примусу.
41. Право на задоволення позову та його наслідки.
42. Відмова у відкритті провадження у справі (підстави та наслідки).
43. Процесуальні особливості дослідження письмових, речових, електронних доказів.
44. Медіація в адміністративних справах.
45. Особливості розгляду малозначних справ у порядку КАС.
46. Електронне судочинство в адміністративному процесі: реалії та перспективи.
47. Своєчасність рішення чи дії (розумний строк прийняття рішення чи вчинення дії, співвідношення розумного строку і необхідності отримання процедурних прав).
48. Урахування правових позицій судів вищого рівня і практики Європейського суду з прав людини при вирішенні адміністративної справи.
49. Проблемні питання щодо оскарження нормативно-правових актів.
50. Загальні засади провадження у справах про адміністративні правопорушення.
51. Особливості провадження у справах про корупційні адміністративні правопорушення.
52. Адміністративні провадження щодо розгляду звернень громадян.

53. Проблеми нормативно-правового регулювання проваджень за скаргами громадян в органах національної поліції України.
54. Поняття та особливості дозвільного провадження.
55. Сутність та порядок вирішення службових спорів.
56. Правова природа реєстраційного провадження.
57. Відмінність об'єктів апеляційного оскарження від об'єктів касаційного оскарження
58. Порівняльний аналіз повноважень суду касаційної інстанції та суду апеляційної інстанції.
59. Специфічні повноваження касаційного суду.
60. Особливості судового розгляду справи у зв'язку з виключними обставинами.
61. Поновлення порушених права громадян у зв'язку з визнанням неконституційним (конституційним) закону.
62. Практика перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами в порядку адміністративного судочинства
63. Практика перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами в порядку адміністративного судочинства
64. Юридична природа судового рішення в адміністративному судочинстві
65. Мотивованість судового рішення
66. Роз'яснення судового рішення як гарантія його зрозуміlostі.
67. Додаткове рішення як додаткова гарантія його законності.
68. Роз'яснення судового рішення як гарантія його зрозуміlostі.
69. Порядок розгляду скарги на рішення, дії або бездіяльність державного та приватного виконавця: порівняльний аналіз за ЦПК, ГПК, КАС України.
70. Судовий контроль за виконанням судових рішень: юридична природа правових відносин